

Informatiebrief aan de Raad

Zaaknummer: Z/24/087959
Datum: 29 augustus 2024
Onderwerp: Voortgang asielopvang

Geachte Raad,

Met deze brief willen wij u informeren over het verloop van de asielopvang in de gemeente Wassenaar. Zoals toegezegd door de portefeuillehouder in de raad d.d. 19 december 2023, delen wij de incidentcijfers van het COA en de politie over de eerste helft van 2024.

AZC Wassenaar

Sinds 1997 vangt het COA in de winterperiode op het landgoed Duinrell vluchtelingen op. Na de winterperiode 2022/2023 is de tijdelijk winteropvang verlengd tot de zomerperiode en wonen het hele jaar door mensen op het asielzoekerscentrum (AZC) in Wassenaar. De afspraak is dat het COA tot 12 maart 2028 gebruik mag maken van een deel van het terrein.

Op de opvanglocatie in Wassenaar kunnen maximaal 930 mensen opgevangen worden, inclusief alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv). In een apart gebouw op het terrein van het AZC verblijven 45 amv'ers in de leeftijd van 15 tot 18 jaar van verschillende nationaliteiten.

Het merendeel van de bewoners is van Syrische afkomst. Gevolgd door vluchtelingen uit Jemen, Somalië, Turkije en Eritrea. Het overgrote deel van de bewoners is man. In juni 2024 wonen er 51 vrouwen op de locatie en de rest zijn alleenreizende mannen. Ongeveer 20% van de bewoners is vergunninghouder (statushouder) en wacht op een toewijzing van een huis.

Het aantal vergunninghouders is ten opzichte van 2023 afgenomen. Dit heeft te maken met een nieuwe opvanglocatie in Rotterdam, waar alleen vergunninghouders worden opgevangen. Veel vergunninghouders uit Wassenaar zijn naar deze locatie verhuisd. Dit verklaart ook het hogere aantal wisselingen (in- en uitstroom) in de afgelopen 6 maanden, namelijk: 426 bewoners.

Incidenten

Alle incidenten in en rondom de opvanglocatie worden door het COA geregistreerd. Binnen het COA wordt gesproken over een incident in de breedste zin van het woord: gebeurtenissen die de veiligheid, leefbaarheid en beheersbaarheid op een locatie raken of waarbij sprake is van een afwijking van de gewenste gang van zaken.

Bij de meeste incidenten gaat het om het overtreden van de huisregels van het COA. Bijvoorbeeld het niet schoonmaken van de woonruimte, roken op de kamer of veroorzaken van geluidsoverlast. Maar het kan ook gaan om verbale suïcidedreiging of agressie en geweld tegen personen op de opvanglocatie. Deze zaken handelt het COA zelfstandig af. Bij meldingen die de openbare orde raken, of bij (vermoeden van) een strafbaar feit wordt door het COA de politie ingeschakeld.

In februari 2024 zijn de incidentencijfers COA Wassenaar over heel 2023 gedeeld met uw raad. Deze brief bevat de incidenten over de eerste zes maanden van 2024, die wij bij COA Wassenaar en de politie hebben opgevraagd.

Incidentencijfers COA

Door het COA regulier zijn er in het eerste half jaar van 2024 162 incidenten geregistreerd:

- 113 keer overtreden huisregels (bijvoorbeeld fietsen op het park, roken in het huisje, niet schoonmaken);
- 41 keer agressie of geweld (grote mond, schreeuwen, ruzie of vechten met huisgenoot);
- 8 keer zelfdestructieve actie (verbale suïcidedreiging, hongerstaking).

Vorig jaar zijn in totaal 153 incidenten geregistreerd door het COA. Het COA geeft aan dat het strenger optreden van haar medewerkers bij overtredingen en het consequent vastleggen van incidenten een reden is voor deze stijging. Verder geeft het COA ook aan dat de vele wisselingen in de samenstelling van de bewoners - door hoge in- en uitstroom - zorgt voor meer incidenten.

Naast het COA regulier, wordt op dezelfde locatie ook amv opgevangen. Bij de amv-locatie zijn er 95 registraties genoteerd:

- 61 keer overtreden huisregels;
- 28 keer agressie of geweld;
- 6 keer zelfdestructieve actie.

In verhouding tot de reguliere opvang, zijn er meer incidenten bij de amv-locatie. Dit is lijn met landelijke cijfers. Door het strenge toezicht worden veel overtredingen direct opgemerkt en gemeld. Op de amv-locatie is 24 uur per dag en zeven dagen per week COA-personeel aanwezig. In de minimale bezetting zijn dit twee mensen in de nacht, twee in de ochtend en drie in de middag en avond. Daarnaast zijn ook op de amv-locatie in de afgelopen maanden veel wisselingen geweest. Een groot deel van de groep is doorgestroomd omdat de jongeren 18 jaar zijn geworden of omdat zij een vergunning hebben gekregen om in Nederland te blijven.

Politieregistraties

Over de eerste zes maanden van 2024 zijn er 29 politiemeldingen geregistreerd waarbij bewoners van het AZC betrokken waren bij incidenten in Wassenaar. De incidenten zijn:

- 1 keer aanstootgevend gedrag (schennis);
- 1 keer assistentie personeel openbaar vervoer;
- 1 keer diefstal uit personenauto;
- 3 keer overige verkeerszaken;
- 1 keer overlast door verward/overspannen persoon;
- 4 keer twist/ruzie;
- 1 keer verdachte situatie;
- 3 keer verkeersongeval met letsel;
- 6 keer vermissing goederen algemeen;
- 3 keer winkeldiefstal;
- 2 keer afhandeling overige meldingen.

Ook zijn er drie meldingen gedaan van zedenincidenten. De raad is reeds op de hoogte gesteld van deze zedenincidenten en weet dat de gemeente verder geen uitspraken kan doen in verband met het lopende politieonderzoek.

Zedenincidenten raken niet alleen de betrokkenen, maar hebben ook een impact op het gevoel van veiligheid binnen onze gemeenschap. De gemeente Wassenaar neemt dit soort incidenten dan ook hoog op en is nauw betrokken bij de betreffende partners (het COA, de politie, de school, de GGD en de gemeente Leiden). Vanuit de gemeente Wassenaar en de GGD is professionele ondersteuning aangeboden aan de betrokkenen. De vermoedelijke daders zijn – ook vanwege hun eigen veiligheid – overgeplaatst naar een andere opvanglocatie. Verder is het de taak van de politie om zorgvuldig onderzoek te doen.

Gelijktijdig aan het politieonderzoek, blijft de gemeente in gesprek met de betrokken partners om preventieve maatregelen te treffen. Het COA is, ondersteund door de GGD, gestart met voorlichtingscampagnes om bewustwording te creëren over seksueel geweld en welke straffen daarop staan. In de voorlichting wordt onder andere de nieuwe Wet seksuele misdrijven meegenomen. Om vroegtijdige signalen te herkennen en snel in te grijpen waar nodig zet de gemeente de nauwe samenwerking voort zoals gebruikelijk met het COA en de politie, maar ook met de scholen en de GGD.

Maatregelen

Om de veiligheid binnen en buiten de opvanglocatie te borgen, hanteert het COA huisregels. Wanneer bewoners deze regels overtreden volgen er maatregelen. Dit kan variëren van een correctiegesprek tot het inhouden van leefgeld. Bij herhaaldelijke overtredingen of zwaardere overtredingen volgt een zogenaamd 'stopgesprek'. Een bewoner krijgt dan ook een waarschuwingsbrief van de burgemeester. In het eerste half jaar zijn er vijf waarschuwingsbrieven verstuurd.

Bewoners kunnen ook een 'time out' krijgen, waarbij ze tijdelijk worden uitgeplaatst of overgeplaatst. Bij herhaling van overtredingen of bij een strafrechtelijke vervolging, wordt een bewoner overgeplaatst naar een andere locatie. Bij strafbare feiten – of vermoedens daarvan – wordt altijd melding gedaan bij de politie.

Het COA hanteert het maatregelenbeleid om meerdere redenen, die deels met elkaar samenvallen:

- Gedragsbeïnvloeding: met het opleggen van een maatregel aan een bewoner die gedrag vertoont dat een negatieve impact heeft op zijn/haar omgeving, medebewoners en medewerkers, wordt beoogd te voorkomen dat herhaling van dit gedrag plaatsvindt. Het opleggen van een maatregel heeft dus een preventief doel.
- Optreden tegen onaanvaardbaar gedrag: een maatregel wordt opgelegd om daarmee te laten zien dat het COA in zijn opvanglocaties het gedrag van bewoners, waarmee zij de vrijheden van andere bewoners aantasten, niet tolereert. Iedere vorm van agressie en geweld tegen medewerkers, vrijwilligers of hulpverleners is onacceptabel en moet leiden tot een passende reactie.
- Naast de maatregel die wordt opgelegd op basis van de aard van het incident/getoonde gedrag, waarbij de zwaarte afhankelijk is van de impact die deze heeft, zal het COA met de betrokken bewoner in gesprek gaan en een begeleidingstraject doorlopen dat tot doel heeft om onaanvaardbaar gedrag in de toekomst te voorkomen. De maatregelen van het COA vrijwaren de bewoner nooit van strafrechtelijke consequenties.

Veiligheid

Veiligheid staat nadrukkelijk hoog op de agenda van de gemeente. Voorafgaande aan de opvang van asielzoekers in Wassenaar, heeft het college van B & W nadrukkelijk aanvullende voorwaarden gesteld aan het COA. Het gaat hierbij onder andere om:

- het alleen plaatsen van kansrijke asielzoekers of mensen die reeds vergunninghouder zijn in afwachting van een woning;
- het niet plaatsen van personen die - voor zover deze informatie bekend is bij COA- in aanraking zijn geweest met de politie;
- het beperken van verhuisbewegingen, om zoveel mogelijk een vaste groep bewoners te hebben die kennis hebben van Wassenaar en een netwerk binnen de Wassenaarse gemeenschap.

Het COA treft maatregelen om de veiligheid op de locatie te waarborgen. Zo is er 24 uur per dag beveiliging aanwezig en zijn de medewerkers van het COA van 8.00 uur tot 22.00 uur op werkdagen en op zaterdag en zondag van 9.00 tot 17.00 uur op de locatie aan het werk.

Bij de ingang van het terrein is er aanvullend cameratoezicht door de beveiliging van Duinrell. Deze beveiligers hebben ook contact met de winkeliers in de Langstraat en omgeving. Bij vragen van omwonenden neemt het COA contact met hen op. Een van de wijkagenten van het basisteam Wassenaar is het vaste aanspreekpunt voor Duinrell en het COA.

Wekelijks is er contact tussen het COA en de gemeente om veiligheidsissues te monitoren.

Daarnaast is er elke drie weken een veiligheidsoverleg tussen het COA, de politie en de gemeente.

Naar aanleiding van een incident kan dit overleg vaker plaatsvinden. In dit overleg wordt

besproken of en zo ja op welke punten er maatregelen nodig zijn. Bij grotere incidenten wordt er direct met elkaar geschakeld en kunnen andere betrokken partijen aanschuiven (bijvoorbeeld de GGD).

Ook op de Internationale Schakelklas (ISK) is meer aandacht voor het voorkomen van incidenten. De ISK-locatie van het Da Vinci College had tot deze zomer een tijdelijke dependance in de gemeente Wassenaar, maar is vanaf dit schooljaar terug verhuisd naar Leiden. Om de veiligheid te borgen op en rond de school, is de gemeente Leiden ook betrokken bij de overleggen over veiligheid.

Participatie

Het COA is verantwoordelijk voor de dagbesteding van de bewoners van het AZC. Meedoen in de samenleving bevordert het welbevinden en de gezondheid van de bewoners. Het zorgt ook voor een betere integratie in de Nederlandse samenleving. Daarom worden bewoners gestimuleerd om vrijwilligerswerk te doen, naar school te gaan of te werken. Medewerkers van het COA voeren gesprekken met de bewoners om ze hierbij te helpen. Binnenkort start de zogenoemde 'meedoenbalie'. Dit is een centrale plek op het AZC waar verschillende activiteiten aangeboden worden aan bewoners. Dit gaat meestal om vrijwilligerswerk, maar kan ook sport zijn of begeleiding naar betaald werk.

Naast de activiteiten die het COA organiseert, zijn er zo'n 50 vrijwilligers betrokken bij de opvanglocatie in Wassenaar. De vrijwilligers zijn aangesloten bij de kerk, RKSv Blauw-Zwart en de Amerikaanse school. Deze vrijwilligers vervullen een belangrijke rol in het leven van de bewoners en zorgen voor een verbinding tussen de bewoners van de opvanglocatie en de inwoners van de gemeente Wassenaar.

Zo gaat er een groep van zeker 30 mannen van het AZC wekelijks naar de voetbaltraining bij RKSv Blauw-Zwart. Twee enthousiaste vrijwilligers organiseren daar al jarenlang voetbaltraining voor deze groep. Elke donderdagmiddag organiseren vrijwilligers van de kerk een inloophuis. Hier kunnen AZC-bewoners de Nederlandse taal oefenen of een spelletje spelen. Op zaterdagochtend worden fietslessen gegeven door leerlingen van de Amerikaanse school en wekelijks geven vrijwilligers Nederlandse en Engelse les op de opvanglocatie in Wassenaar.

Gemiddeld werken er 60 AZC-bewoners op locatie mee in het onderhouden en organiseren van de opvanglocatie. De werkzaamheden die zij voor deze zelfwerkzaamheid verrichten zijn: terreinonderhoud, tolk- en vertaaldiensten, dansworkshop, fietsenwerkplaats en ondersteunen in het bellen met de medische zorg. Daarnaast hebben 37 bewoners een betaalde baan.

Samenwerking

De samenwerking met de politie, de beveiliging van Duinrell, het COA en de gemeente, verloopt goed. De gemeente blijft zich samen met de partners inzetten om de sociale veiligheid op de opvanglocatie en in de openbare ruimte te vergroten en te waarborgen. Dit doen we door regelmatig met elkaar te overleggen waardoor we op de hoogte zijn van de laatste ontwikkelingen

en elkaar ondersteunen waar nodig. Deze samenwerking resulteert in een snelle respons op veiligheidskwesties. Verder blijven de samenwerkende partijen alert op verbeterpunten.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

drs. K.D. Handstede,
gemeentesecretaris

drs. L.A. de Lange,
burgemeester

Deze brief is digitaal vastgesteld. Hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.